

Door: Casper Jager

Student Geschiedenis en Journalistiek en Nieuwe Media aan de Universiteit Leiden

December 2020

Flexibele Fitnessclubs en Statische Sportverenigingen

Hoe sporten langzaam verandert van groepsactiviteit naar individuele bezigheid

Door de volledige *lockdown* in Nederland zijn sportclubs gesloten en zullen de mensen die nog iets van hun fitheid willen behouden alleen moeten sporten. Als de *lockdown* weer voorbij is en de sportclubs weer open gaan, zullen de Nederlanders weer terugkeren naar de sportverenigingen om samen te gaan sporten. Toch? Dat lijkt in Nederland steeds minder het geval te zijn. Sporten wordt meer en meer een individuele bezigheid en de verwachting is dat deze trend de komende jaren door zal zetten.

In het rapport ‘*Zo sport Nederland, Trends en ontwikkelingen in sportdeelname (2013-2019)*’ van het NOC*NSF komt deze zogenaamde ‘individualisering van de sport’ duidelijk naar voren. Hoewel het percentage van de Nederlanders dat aan sport doet de laatste drie jaar stabiel is (van 2017 tot 2019 steeg het percentage van 64 naar 65 procent), neemt het percentage Nederlanders dat lid is van een sportvereniging al sinds 2013 geleidelijk af (van 29 procent in 2013 naar 27 procent in 2019). Sporten die op individuele basis uitgeoefend kunnen worden, zoals hardlopen, wielrennen en fitnessen nemen juist in populariteit toe. Met name de fitness wordt steeds populairder en is zelfs uitgegroeid tot de populairste sport in Nederland. Uit een enquête onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) kwam naar voren dat in 2001 14,3 procent van de Nederlanders van twaalf jaar en ouder aan fitness deden. In 2019

was dit percentage opgelopen naar 25 procent.

Uitbreiding sportdeelname

Volgens onderzoeker Remko van den Dool (56) van het Mulier Instituut, een sociaalwetenschappelijk sportonderzoeksbureau, zijn er verschillende factoren die bijdragen aan de individualisering van de sport in Nederland. “Er is een maatschappelijke trend van individualisering zichtbaar die we wellicht ook zien in het sporten, maar dit is zeker niet de enige oorzaak. Het is vermoedelijk vooral de uitbreiding van de sportdeelname, met name onder volwassenen, die de individualisering in de sport teweegbrengt”, aldus van den Dool.

“Mensen zijn zich bewuster geworden van het belang van sporten en zij doen dit op hun eigen manier. Sportverenigingen richten zich veelal sterk op het leren van een sport en het leveren van prestaties en zijn daarmee over het algemeen aantrekkelijker voor jongeren.” Bij deze groep vindt sport nog voornamelijk plaats in verenigingsverband. Bij jongens tot achttien jaar staat voetbal met stip op één, bij meisjes in deze leeftijdscategorie is dat zwemmen. Individuele sporten zoals fitness en hardlopen zijn ook populair bij jongeren, maar deze groep geeft nog wel duidelijk de voorkeur aan sporten in teamverband.

Als je kijkt naar de populariteit van verschillende sporten onder de gehele Nederlandse bevolking, dan zie je dat er een verschuiving plaatsvindt. Fitness is dan de populairste sport, gevolgd door wandelen, zwemmen, hardlopen en fietsen. Een teamsport als voetbal, die bij de jeugd ontzettend populair is, komt hier op de zesde plek terecht. Volgens Remko van den Dool komt het onder andere door de instelling van sportclubs dat volwassenen liever een sport buiten clubverband beoefenen. “Voor volwassenen en met name voor ouderen is het aanleren van een nieuwe sport niet aantrekkelijk en ook de competitieve houding van sportclubs is voor velen van hen oninteressant.” “Eveneens”, zo stelt hij, “is er binnen sportclubs niet altijd de wil om een groep te faciliteren die weinig ambitie heeft.”

Flexibel sporten

Daarnaast is er de flexibiliteit die individueel sporten te bieden heeft ten opzichte van sporten bij een vereniging. Voor Yael (25), tweedejaars geschiedenisstudent aan de Universiteit Leiden is de flexibiliteit die bij individueel sporten komt kijken erg belangrijk. “De sportschool is gewoon laagdrempelig: je kan zelf bepalen wanneer en met wie je gaat. Sporten in clubverband naast mijn studie zou wel mogelijk zijn, maar dan moet ik alles heel strak gaan plannen. Wanneer ik nu in mijn planning zie dat ik klaar ben, dan heb ik tijd om te gaan sporten. Merk ik dat ik het heel druk heb dan sla ik de sportschool gewoon een keertje over.”

Hoe zal de toekomst van sportend Nederland er uit zien? De onderzoeken van onder andere het NOC*NSF en het CBS wijzen erop dat jaarlijks steeds meer mensen sporten op individuele basis. Ook Remko van den Dool vermoedt dat de trend van individualisering door zal zetten

en dat we in de toekomst steeds meer alleen zullen gaan sporten. Deze ontwikkeling wordt in de ogen van de sportonderzoeker vaak als iets negatiefs afgeschilderd, maar dit hoeft helemaal niet zo te zijn. “Het is belangrijk dat mensen blijven sporten en bewegen en dat ze dat op hun eigen manier doen. Vanuit volksgezondheidsperspectief denk ik, waarom zou je niet alleen sporten? Als mensen niet samen willen sporten, omdat ze zich bijvoorbeeld schamen voor hun lichaam of omdat ze geen tijd hebben, dan is individueel sporten een goed alternatief.”

Leeglopende sportbonden

Verdere individualisering van de sport betekent ook een afname van het aantal mensen dat lid is van een sportvereniging. Toch lijkt het er op dat sportbonden en sportclubs zich geen al te grote zorgen hoeven te maken. Het aantal Nederlanders dat lid was van één of meerdere sportverenigingen daalde tussen 2013 en 2019 met twee procent van 29 tot 27 procent van de bevolking. Ook Remko van den Dool denkt dat er bij de meeste sportbonden geen reden is tot paniek. “Vanwege de corona was er wel enige druk op de lidmaatschappen, maar er blijven nog steeds veel mensen lid van een sportclub.” Met name de jongeren, zo blijkt onder andere uit het onderzoeksrapport van het NOC*NSF, sporten nog veel in verenigingsverband.

Toch zijn er ook sportbonden die er niet zo goed voor staan en langzaam leeglopen. De Nederlandse Badmintonbond kampt bijvoorbeeld al jaren met een afnemend aantal leden. Badminton werd in de jaren 90 populair en de badmintonbond kende op haar hoogtepunt in 1996, 102.643 leden. In 2019 is dat aantal gekrompen naar 37.331 leden en het lijkt er op dat de daling van leden verder door zal zetten. Ook de

tennisbond kampt al jaren met dit probleem en moet met lede ogen aanzien hoe de ledenaantallen steeds maar blijven dalen.

“Sportclubs”, zo stelt van den Dool, “zijn in tegenstelling tot bijvoorbeeld sportscholen, niet goed in staat om zich aan de veranderende omstandigheden aan te passen. Als een sportschool ziet dat er behoefte is aan een hardlooptrainer dan kunnen zij deze inhuren.”

Sportverenigingen daarentegen zijn veel meer gebonden aan accommodatie en dit maakt het lastig om in te spelen op verandering. “Als een hockeyvereniging

ziet dat het aantal leden groeit dan moet er uitbreiding van de velden komen. Je kan niet zomaar vijf hockeyvelden uit de grond stampen, dat gaat bij wijze van spreken gelijk ten koste van de bouwplannen van de gemeente”, aldus van den Dool. De toekomst van krimpende sportclubs en sportbonden hangt volgens de sportonderzoeker daarom deels af van hun flexibiliteit en de mogelijkheden die zij vinden om in te spelen op de markt.

“Bioscopen proberen films uit te brengen waar mensen naar willen kijken, hetzelfde geldt voor theaters en dit geldt in zekere mate ook voor de sport.”